



„Üdvözlét Dévaványáról”

Dévaványa történelme

Készítette: Bakos Heidi 9.C osztályos tanuló,

Péter András Gimnázium és Kollégium

Szeghalom

Ványa története

Dévaványa keletkezése

Dévaványát először csak Ványának hívták. Ványa keletkezéséről a ványai öregek sokszor beszélnek. A szóbeszéd szerint a tatárjáráskor a tatárok elől menekülő magyarok ide a mostani református templom köré gyűltek és találtak menedéket.

A református templom építésekor azonban találtak olyan leleteket, amelyek arra utalnak, hogy pogány hitűek is voltak ezen a térségben ugyanis találtak pogány temetkezési leleteket, azaz lovastól eltemetett testeket. Ami arra enged következtetni, hogy Ványa térségében rögtön a honfoglalás után vagy egy kicsit később telepedtek ide. Tehát a község közepén és nyugati részén is laktak már 1000 évvel ezelőtt is.

Először Békés megyéhez tartozott a község, de 1422-ben Zsigmond király a Kompolthy családnak adta. A Kompolthyaknak több birtoka volt heves megyében, így mint egy 400 évre heves megyéhez csatolták Ványát.



Ványaiak élete

Ványán ekkor még sok volt a paraszt. Terményük, és jószáguk kilencedét odaadták a földesúrnak, tized részét a papoknak. A ványaiak mégis nagyon szegények lehettek, mert a Dózsa György féle paraszt felkelésben a ványai férfiak szinte az utolsó emberig csatlakoztak Dózsa csapataihoz. A község lélekszáma már ekkor megüthette az 1000 főt.

Dózsa György a ványaiakat szívesen fogadta, akiknek vezetője a Lengyelországban iskolázott Ambrus atya volt. Ambrus nyolcszázad magával ment a felkelésbe. Dózsa megtette Ambrust kancellárjának. Olyan híres ember lehetett amilyen még azóta sem járt községünk közelében sem. A Dévaványai Ványai Ambrus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola mai napig őrzi emlékét és állít tiszteletet neki az iskola előtti szoborral és a minden évben megrendezett Ványai Ambrus napokkal.

A Dózsa féle felkelés leverése után gyorsan elterjedt a reformáció és már nem volt hatalma a földesúrnak és a püspöknek. Ezt elősegítette, hogy a török elfoglalta ezt a vidéket.

150 évig volt a török ezen a vidéken is. Viszont Ványának jobb dolga volt, mint a többi heves megyei községnek mivel a török császár falujának nyilvánították így az nem háborgatták annyira a török adószedők. Mégis nem egyszerű esett meg hogy a ványaiaknak ott kellett hagyniuk falujukat a tatár támadások miatt. A lélekszám csökken, de ugyanakkor a határ nő.

Török hódoltság

Ebben az időben nincs a közelben lakott terület olyan helyek, mint Gyomaendrőd Ladány mind lakatlanul állnak. 1552-ben Ványának még 1000 fő körüli volt a lakossága viszont 1635 és 1647-ben már csak 150-en laktak itt. 1675-ben pedig már alig volt itt lélek.

Az itt maradók helyzetét az sem könnyítette, meg hogy a keresztény katonaság innen „szerezte be” az ennivalót, Megesik, hogy a ványaiak menekülniük kell a „felszabadító” keresztény katonaság elől. 1705-ben a délvidéki rácok égetik fel a helységet. A Ványaiak olyan elkeseredettek voltak, hogy menekülés közben még a templom harangját is a Tiszába dobták.

Rákóczi szabadságharc

Mivel nem volt veszteni valójuk a ványaiaknak így hát csatlakoztak Rákóczi seregéhez a szabadságharcban. Rákóczi seregei elűzik innen a rácokat így a terület egy kis időre fellelégezhet. Nyugodtabb idők jönnek. Voltak földek termeltek bujdosó családok, és régi örökösök jöttek vissza emellett főleg a felvidékről. Az új község tiszta magyar és református.

Ez az állapot az 1700-as évek végéig fennmarad. Vannak nemesek és adózok fele-fele arányban.

Kossuth

Kossuth buzdítása után Ványáról 606 ember megy önként Kossuth seregébe. Részt vesznek a szolnoki csatában, szénát visznek a ványai gazdák a honvédség részére. A szabadságharc végére el kellett menekülnie a vármegyének először Mezőtúrra azután Ványára teszi át székhelyét.



A mai Ványa kialakulása

A szabadságharc leverése után német katonák jöttek Ványára. Akik oda voltak 1848ban nem engedték haza még 12 évet kellett nekik leszolgálni.

1850-től 1872-ig békés vármegye a szeghalmi járásba tartozott. 1876ban alakult meg Jász-, Nagykun-, Szolnok-vármegye ekkor kerül ide Dévaványa is

Sokáig tartott, míg a lakosság visszakapta a földieket. 1860-ban kiosztottak 18. 00 kis holdat a lakosság között. ez volt a tagosítás. Ilyen volt a Kétér köze vagy a Barcé.

A hatvanas évek után, ahogy a vizek eltűnnek a rétekből még sok szántóföldet megvett a nép az uraságtól. Közben a lélekszám gyarapodik

Az első világháborúban 517 ványai hal hősi halált. A világháború után részben kisbérletnek részben örök tulajdon joggal osztanak ki földeket.

1883ban megalakult a ványai takarékpénztár és 1905-ben téglagyár épült.

A második világháború után kiosztották az összes nagybirtokokat.



Ványa régen és most

Hősök tere



Vadkacsa Szálloda



Régen Tömöry István bolt volt

Most a Berecki Imre Helytörténeti Gyűjteménynek ad otthont



Források:

Tartalom: Dr. Berecki Imre kézirata

Képek: Országos Széchényi Könyvtár
<https://gallery.hungaricana.hu/hu>
<https://kaszazsolt.hu>